

Menkul kıymet gelirlerinin vergisi

Gerçek kişilerin 2018 gelirlerinin beyan döneminin sonuna yaklaşıyoruz. Başta borsa ve tahvil kazançları olmak üzere menkul kıymet gelirlerinin çoğu kaynakta kesinti yoluyla vergilendiriliyor. Ancak bazı menkul kıymet gelirleri için beyan uygulaması devam ediyor.

Başta borsa ve tahvil kazançları olmak üzere menkul kıymet gelirlerinin birçoğu kaynakta kesinti (stopaj) yoluyla vergilendiriliyor. Vergi kesintisi, işlemlere aracılık eden banka veya aracı kurumlar tarafından yapıldığı için yatırımcılar ayrıca beyanname vermiyorlar.

Ama yine de bazı menkul kıymet gelirleri için beyan uygulamasının devam ettiğini hatırlatmakta fayda var. Buna, euro-bond ve temettü gelirleri ile yabancı menkul kıymetlerden elde edilen gelirleri örnek olarak verebiliriz. Bu tür işlemlerde gelirin hesaplanması, beyanname verilmesi, verginin ödenmesi gibi tüm işlemlerin, geliri elde eden yatırımcılar tarafından yapılması gerekiyor.

Beyan süresinin sonuna yaklaştığımız şu günlerde, bireysel yatırımcıların 2018 yılında bazı menkul kıymetlerden elde ettikleri gelirlerinin vergilendirilmesi konusuna değinmek istedik.

BORSA KAZANÇLARI

Yatırımcıların, Borsa İstanbul'da (BİST) yaptıkları hisse senedi işlemlerinden oluşan kâr veya zarar, işleme aracılık eden banka veya aracı kurum tarafından hesaplanıyor. Üçer aylık olarak belirlenen kazançlar üzerinden stopaj (vergi kesintisi) yapma yükümlülüğü de bu kurumlara ait.

Stopajın oranı menkul kıymet yatırım ortaklığı (MKYO) hisse senedi kazançlarında yüzde 10, diğer hisse senetlerinde ise yüzde 0 olarak uygulanıyor. Stopaj oranı ister yüzde 10, isterse de yüzde 0 olsun, BİST'te gerçekleştirilen hisse senedi işlemlerinden sağlanan kazançlar, tutarı ne olursa olsun ayrıca beyan edilmiyor.

TEMETTÜ

Borsada veya borsa dışındaki şirketler tarafından gerçek kişi ortaklara dağıtılan kâr payları (temettü) üzerinden yüzde 15 oranında vergi kesintisi yapılması gerekiyor. Kaynakta kesilen bu vergi ile iş bitmiyor. Bazı hallerde bu gelirlerin gelir vergisi beyanname ile beyanı da söz konusu olabiliyor.

Alınan temettü gelirinin brüt tutarının yarısı gelir vergisinden istisna. Kalan yarısının 34 bin liradan fazla olması durumunda, istisna sonrası kalan tutarın "Menkul sermaye iradi"

olarak beyan edilmesi zorunlu. Yani 2018 yılında brüt 68 bin liradan (net 57 bin 800 liradan) fazla temettü geliri elde eden bir yatırımcının bu gelirini beyan etmesi gerekiyor.

Temettü gelirinin beyan edilmesi durumunda hesaplanan vergiden, temettüyü dağıtan kurum tarafından yapılan vergi kesintisinin (yüzde 15) tamamı düşülebiliyor.

TAHVİL VE BONO

Bireysel yatırımcılar, uzun vadeli ve kuponlu devlet tahvillerinden dönemsel olarak kupon faizi alıyorlar. Ya da kuponlu veya kuponsuz devlet tahvilleri ile Hazine bonolarını vadesinden önce satarak alım satım kazancı da elde edilebiliyor.

2006 ve sonrasında ihraç edilen bu tür kıymetlerden elde edilen faiz ve alım satım kazançları üzerinden, banka veya aracı kurum tarafından yüzde 10 oranında vergi kesintisi yapılıyor. Ancak altına dayalı devlet iç borçlanma senetlerinden elde edilen gelirler için stopaj oranı yüzde 0 (sıfır) olarak uygulanıyor. Kaynakta kesilen vergi ister yüzde 0 isterse yüzde 10 olsun bu gelirler için gelir vergisi beyanname verilmiyor.

EUROBOND FAİZİ

Eurobondlar Türk Hazinesi tarafından, döviz cinsinden, yurtdışı piyasalarda ihraç edilen tahviller. Bu menkul kıymetlerden elde edilen gelirler üzerinden vergi kesintisi yapılmıyor. Bu nedenle bazı durumlarda gelirin beyan edilmesi gerekiyor.

Döviz cinsinden kupon faizinin TL karşılığı, kupon tarihindeki Merkez Bankası döviz alış kuru kullanılarak hesaplanıyor. Bu tutar, 2018 yılı için geçerli olan 34 bin liralık beyan sınırının altında ise beyanname vermeye gerek yok. Sınırı aşması durumunda ise tamamının gelir vergisi beyannameinin "menkul sermaye iradi" satırına yazılmak suretiyle beyan edilmesi ve hesaplanan verginin ödenmesi gerekiyor.

VADEDEN ÖNCE SATILIRSA

Eurobondların 2018 yılında satılması durumunda ise kazanç; tahvilin satış tarihindeki TL karşılığından, alış tarihindeki TL karşılığının çıkarılması şeklinde hesaplanıyor. Bu hesaplama

yapılırken maliyet bedelinin endekslenmesi de mümkün. Ancak 2006 ve sonrasında ihraç edilen eurobondların endekslemeye tabi tutulabilmesi için YI-ÜFE (yurtiçi üretici fiyat endeksi) farkının yüzde 10'dan fazla olması gerektiği unutulmamalı. 2006 öncesindeki ihraçlar için böyle bir sınırlama yok.

2006 öncesinde ihraç edilen eurobondların 2018 yılında satılmasından sağlanan kazancın ayrıca 27 bin lirası gelir vergisinden istisnadır. Yani kazanç 27 bin liradan az ise beyan edilmiyor, aşması durumunda ise aşan kısmın beyan edilmesi gerekiyor. 2006 ve sonrasında ihraç edilen eurobondlar için böyle bir istisna söz konusu değil. Hesaplanan kazancın tutarı ne olursa olsun gelir vergisi beyannamesinin "diğer kazanç ve iratlar" satırına yazılarak beyan edilmesi gerekiyor.

YATIRIM FONLARI

Portföyünün en az yüzde 80'i hisse senedinden oluşan fonlarda (hisse senedi yoğun fon) yüzde 0 oranında stopaj yapılıyor. Bir yıldan daha fazla süreyle elde tutulan ve hisse oranı yüzde 51'den fazla olan fon gelirlerinden ise hiç stopaj yapılmıyor. Bunlar dışındaki menkul kıymet yatırım fonu katılma belgelerinden elde edilen gelirler üzerinden yüzde 10 oranında vergi kesiliyor. İster stopaj yapılınsın isterse yapılmınsın, yerli yatırım fonu gelirleri ayrıca beyan edilmiyor.

FAİZ VE REPO

2018 yılında, repo gelirleri üzerinden yüzde 15, mevduat faizleri ile katılım bankalarınca katılma hesaplarına ödenen

kâr payları üzerinden ise vadeye ve döviz cinsine göre yüzde 10 ile yüzde 18 arasında stopaj yapılıyordu. Aynı yıl 31 Ağustos ile 30 Kasım tarihleri arasında açılan veya vadesi yenilenen TL mevduatlarına daha düşük (yüzde 0 - yüzde 5), döviz tevdiat hesaplarına ise daha yüksek (yüzde 13 - yüzde 20) stopaj oranları uygulanmıştı. Stopaj yoluyla vergilendirilen bu gelirler, tutarı ne olursa olsun beyan edilmiyor.

YURTDIŞI FAİZ

Yurtdışı bankalardan veya Türkiye'deki bankaların yurtdışındaki şubelerinden elde edilen faiz gelirleri üzerinden vergi kesintisi yapılmadığından, 2018 yılında bin 800 lirayı aşan faiz gelirlerinin tamamının gelir vergisi beyannamesinin "menkul sermaye iradı" satırına yazılmak suretiyle beyan edilmesi gerekiyor.

BEYAN VE ÖDEME

2018 yılı menkul kıymet gelirlerine ilişkin beyannamenin, bir uzatma olmazsa, 25 Mart Pazartesi gününe kadar verilmesi gerekiyor. Beyanname elden verilebileceği gibi Gelir İdaresi Başkanlığı'nın internet sitesinde (www.gib.gov.tr) yer alan "Hazır Beyan Sistemi"ni kullanarak hiç vergi dairesine gitmeden de verilebiliyor. İlk defa menkul kıymet gelirlerini beyan edecek olanlar da bu sistemden yararlanabilirler.

Beyannameye gösterilen vergilerin yarısı 1 Nisan'a, diğer yarısı da 31 Temmuz'a kadar olmak üzere iki taksitte ödenebiliyor.

Menkul kıymet gelirlerinin vergilendirme esasları aşağıdaki tabloda özet olarak yer alıyor:

MENKUL KIYMET GELİRLERİNİN VERGİLENDİRME ESASLARI

Gelirin türü	Stopaj oranı (%)	Beyan durumu
MKYO hisse senedi satış kazancı (BİST'te)	10	Beyan edilmez.
Diğer hisse senetleri satış kazancı (BİST'te)	0	Beyan edilmez.
Hisse senedi kâr payı (temettü)	15	Brüt tutarın yarısı istisna. Kalan tutar, 34 bin liradan fazla ise beyan edilir. Beyannameye hesaplanan vergiden stopajın tamamı düşülür.
Devlet tahvili ve Hazine bonusu gelirleri (faiz-alım satım)	10	Beyan edilmez.
Eurobond kupon faizi	0	34 bin lirayı aşarsa tamamı beyan edilir.
Eurobond satış kazancı (2006 öncesinde ihraç)	-	Endeksleme yapılabilir. Kazanç 27 bin lirayı aşarsa, aşan tutar beyan edilir.
Eurobond satış kazancı (2006 ve sonrasında ihraç)	-	Endeks farkı % 10'dan fazlaysa endeksleme yapılabilir. Kazancın tamamı beyan edilir.
Repo geliri	15	Beyan edilmez.
Mevduat faizi ve katılım bankası kâr payı	0 - 20	Beyan edilmez
Yurtdışı banka mevduat faizi	-	Bin 800 lirayı aşarsa tamamı beyan edilir.
Kira sertifikası kâr payı gelirleri ve alım satım kazançları (Türkiye'de ihraç)	10	Beyan edilmez.
Yatırım fonu gelirleri	10 - 0	Beyan edilmez.
Varant (Dayanak varlığı hisse senedi)	0	Beyan edilmez.
Vadeli işlem ve opsiyon kazancı (Hisse senedi veya hisse senedi endeksine dayalı kontratlardan)	0	Beyan edilmez.
Vadeli işlem ve opsiyon kazancı (Diğer kontratlardan)	10	Beyan edilmez.